

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus

Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat de Legibus, de Præceptis
Decalogi, de Restitutione, ac de Contractibus

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Art. V. Quinam possint contrahere?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40673

tractui adjecta relaxare?

Respondeo, solum Pontificem posse aliquando, & quidem ob urgentissimam causam, relaxare iuramentum in praedictum tertii; At quando non est in praedictum tertii, si ex parte creditoris appareat turpitudine, (ut est iuramentum de solvendis usuris, aut si contractus, aut ipsum iuramentum superadditum contractui sint metu extorta,) tunc poterit Episcopus, ac ejus Vicarius huiusmodi iuramentum relaxare; Abbates pariter habentes jurisdictionem quasi Episcopalem: Non tamen Parochus, aut Confessarius; Sicut nec possunt isti in votis dispensare. Regulares vero, quamvis habeant privilegium commutandi vota etiam jurata, quae non sint in praedictum tertii, ut habetur in Compendio Privilegiorum Societatis *V. Commutatio* §. 1. ex Bulla Gregorii XIII.; at non proinde possunt relaxare iuramenta addita contractibus, quia nomine votorum juratorum censentur venire solum iuramenta, quibus vota confirmantur, & quae intuitu pietatis, ac soli Deo fiunt; non vero quae contractibus superadduntur, ut docent communiter. Qua de causa Pater Noster Generalis Thyrsus Gonzalez literis encyclicis advertit, quod privilegium nobis concessum relaxandi isthaec iuramenta sine praedictum tertii sit solum relate ad Nostros, ut habetur in *Comp. Privileg. V. Confessarius* §. 6.

IX. Requiritur tamen causa, ut relaxatio isthaec licite concedatur; Eaque esset, vel si turpitudine in contractu habeatur ex parte creditoris, ut quando quis juravit se usuras soluturum; Vel si iuramentum, aut contractus sint metu extorta; Vel si dolus inciderit in contractum; puta si quis deceptus fuerit in pretio rei emptae cum iuramento non contraveniendi contractui, ut notat Sanch. lib. 3. cap. 21. (nam si dolus dederit causam

huic contractui, iuramentum relaxatione non indiget;) Vel propter ingratitude donatarii, cui iuramentum adjectum est de illa non revocanda, ut notat Molin. disp. 221.

ARTICULUS V.

Quinam possint contrahere?

- I. *Contrahere non possunt, qui carent usu rationis; & qui a Jure impediuntur; ut pupillus sine licentia Tutoris, qui tamen in sui favorem valide contrahit.*
- II. *Contractus pupilli, aut Minoris, nisi fiat de licentia Tutoris, aut Curatoris, & cum Judicis facultate, quando alienatur res immobilis, aut mobilis, quae servando servari potest (verbi gratia per triennium) est invalidus. Si vero alienatur res mobilis, quae servari non potest, requiritur solum licentia Tutoris, aut Curatoris; Quod si absque hac licentia fiat, probabiliter in foro conscientiae est invalidus, & obligatorius; quamvis non in foro civili.*
- III. *Pupillo, & Minori absque licentia debita contrahentibus competit restitutio in integrum.*
- IV. *Probabiliter Pupillus, & Minor, quibus competit restitutio in integrum ob contractus sine licentia initos, retinere possunt in conscientia, quae ob tales contractus deberent solvere.*
- V. *Filiusfamilias puber, aut pubertati proximus potest quidem contrahere de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus; non tamen de Adventitiis, aut Profectitiis.*
- VI. *Qui non est pubertati proximus, invalide donat etiam bona Castrensia, vel quasi; quae tamen probabiliter possunt a donatario retineri.*
- VII. *Filiusfamilias non debet Patri operas*

ras artificiales, sed obsequiales, nisi tamen ab eo alatur.

VIII. Uxor solum de bonis paraphernalibus contrahere potest, non vero de dote. Religiosi pariter contra Superioris voluntatem nequeunt se obligare.

I. Certum est, omnes, & solos usui rationis præditos contrahere posse, si habeant administrationem bonorum, de quibus sunt contracturi, & a jure non impediuntur. Unde sequitur primo, amentes, furiosos, dormientes, ebrios, & infantes ante usum rationis contrahere non posse, cum ad contrahendum consensus liber, & usus rationis requiratur. Sequitur secundo, nec posse prodigum contrahere sine Curatoris consensu, eo quod illi a jure administratio suorum bonorum prohibeatur; Et pari ratione pupillus ante decimum quartum annum sine licentia Tutoris, & Minor ante vigesimum quintum completum sine licentia curatoris contrahere non possunt; cum id a jure ipsis vetetur. Nihilominus si pupillus, vel Minor contrahant cum Majore in sui commodum, contractus est validus ex leg. *Si Curatorem* apud Bonac., & Sanch. lib. 6. disp. 38., secus vero si contrahant in sui damnum; quia quod in favorem teneret ætatis institutum est, non debet illi præjudicare.

II. Quæritur nunc primo, An contractus pupilli, vel minoris sine licentia Tutoris, vel Curatoris obliget saltem naturaliter, seu in foro conscientie, quamvis non obliget in foro civili?

Respondeo, quod si pupillus, vel minor cum licentia Tutoris, vel Curatoris alienent rem immobilem, vel etiam mobilem, quæ servando servari potest (id est, ut putat Bonac., per triennium) contractus est invalidus

etiam in foro conscientie; nisi id fiat non solum auctoritate Tutoris, vel Curatoris, sed etiam de Judicis licentia, & ex justa causa; qualis censetur esse ad emenda alimenta, ad solvenda debita, &c. Si vero alienent res mobiles, quæ servando servari non possunt de sola licentia Tutoris, vel Curatoris absque facultate Judicis, contractus in utroque foro est validus. Si demum rem hujusmodi mobilem alienent sine licentia Tutoris, vel Curatoris, probabilius est, quod in conscientia teneantur stare contractui, quamvis non obligentur civiliter, ut docent probabilius, & communius cum Bonac., Sanch., Rebel. contra Covar. apud Trull. disp. 7., & Dian. part. 2. tract. 5. Miscellan. resol. 44.; Et ratio est, quia obligatio naturalis, & in foro conscientie consurgit ex consensu contrahentium, quotiescumque lex non irritet contractum, talis autem contractus non irritatur, ut colligitur ex leg. *Marcellus*, ff. de *Fidejussoribus*, sed solum prohibetur, atque adeo est validus.

III. Certum tamen est, quod Pupillo, & Minori sic contrahentibus datur a lege restitutio in integrum, seu possunt coram Judice repetere, quæ sic alienarunt.

Hinc sequitur, quod qui habuit rem immobilem, vel etiam mobilem, quæ servando servari potest a pupillo, vel minore per contractum sine licentia Judicis inserta in actis per tabellionem, & absque justa causa teneatur in foro conscientie ante sententiam Judicis illam restituere, eo quod contractus fuerit invalidus; nisi tamen illam retineat titulo compensationis. Contra vero, qui rem mobilem dictam habuit per contractum sine licentia Tutoris, vel Curatoris celebratum, non tenetur illam restituere, antequam coram Judice repetatur; quia probabilius talis contractus est

validus in foro conscientiae.

IV. Dubium est, An Minor teneatur in conscientia solvere, quae debet ex promissione, vel alio contractu, Verbi gratia, quae perdidit in ludo pecunia credita, posito quod possit per Judicem repetere id, quod forte solvit, beneficio restitutionis in integrum?

Respondeo, communius docere cum Trull., Bonac. contra Salon. apud Dian. part. 2. tract. 5. Miscellan. resol. 44., quod qui potest repetere solutum, potest non solvere, (nisi tamen se soluturum jurasset, licet hoc iuramentum probabile sit, ut notat Trull. lib. 7. cap. 27. disp. 4. num. 6., quod relaxari possit, sicut iuramentum de solvendis usuris) Ratio est, quia videtur frustranea illa circulatio, & in Regul. 71. Juris in 6. dicitur, quod cui datur actio ad repetendum, eidem datur exceptio ad retinendum. Nota tamen, quod si pupillus solvat alteri, ille non tenetur restituere ante sententiam Judicis, etiamsi pupillus possit id repetere coram Judice. Adde demum, quod si pupillus non possit coram Judice repetere propter contradictionem aliquorum indebitam, potest etiam illud sibi compensare, ut advertit Tambur. lib. 5. cap. 4. §. 2. num. 11.

V. Quæritur secundo, An filiusfamilias, dum est pubes, vel pubertati proximus, contrahere possit?

Respondeo, masculinum dici puberem anno decimoquarto completo, dici vero pubertati proximum a decimo anno cum dimidio usque ad decimum quartum, feminam vero dici puberem anno duodecimo completo, dici vero pubertati proximam anno nono cum dimidio usque ad duodecimum. Hoc præsupposito, ad quæsitum dico, filiumfamilias puberem, vel pubertati proximum posse quidem contrahere de bonis Castrensibus, vel

quasi Castrensibus; cum eorum liberam habeat administrationem, (sunt autem bona Castrensia, ut notat Tambur. lib. 1. cap. 3. §. 7. *V. Peculium filiorum*, quæ comparat filius ratione militiae, vel in famulatu Regis, aut quæ ex hoc peculio Castrensi ludendo, vel negotiando lucratur; Et quasi Castrensia dicuntur bona, quæ filius acquirit ex Artium liberalium professione, vel ex publico munere, puta advocati, medici, aut ex Sacerdotii, vel Beneficii proventibus, aut ex Regis liberalitate) At de bonis adventitiis (quæ scilicet aliunde, quam ex re Patris acquisivit, puta a Matre, Avia materna, vel extraneo; necnon de Profectitiis (quæ scilicet ex bonis Patris perveniunt, quamvis cum industria, & labore filii) non potest contrahere; cum usufructus adventitiorum, & dominium cum usufructu profectitorum ad Patrem pertineat.

VI. Dico secundo: Filiusfamilias, antequam sit pubertati proximus, invalide contrahit, seu donat etiam bona Castrensia, vel quasi: Quia tamen probabile est non irritari a lege tales contractus, ideo probabile est, quod qui a filiofamilias non proximo pubertati aliquid accepit sine consensu Patris de bonis Castrensibus, vel quasi Castrensibus, possit ea retinere, donec repetantur coram Judice beneficio restitutionis in integrum.

VII. Ex dictis sequitur, posse filiumfamilias suas operas artificiales locare, & se obligare ad alteri servendum, quia filius non debet Patri operas artificiales, sed solum obsequiales, nisi tamen cum eo vivat, & ab eo alimenta recipiat, ex leg. *penul.*, ff. de *Obsequiis*.

VIII. Quæritur tertio, An Uxor possit absque Mariti consensu contrahere?

Respondeo, posse de bonis parapher;

phernalibus, non tamen de dote, cuius administratio spectat ad Maritum; Eadem ratione non possunt Religiosi aliis se obligare contra Superioris voluntatem, cum per professionem subdantur omnino voluntati Superioris.

ARTICULUS VI.

Ex qua culpa contrahentes teneantur ad restitutionem in contractibus.

- I. Sine culpa Theologica gravi non datur grave onus restitutionis. Quamnam dicatur culpa lata, levis, levissima, ob quas in contractibus dari potest restituendi obligatio?
- II. In contractibus, qui sunt in utilitatem solius dantis, datur onus restituendi ob culpam latam; si vero sint in utilitatem solius recipientis, datur onus ob culpam levissimam, excepto Precario; si demum in utilitatem utriusque, ob culpam levem.
- III. Ex hac doctrina plura ad praxim deducuntur.
- IV. Quamvis citra culpam Theologicam gravem non detur onus restituendi sub gravi, nihilominus in contractibus secundum se presumitur Theologica culpa gravis, si detur culpa illa juridica, ob quam pro foro externo contrahens ad restituendum obligatur.
- V. Si casu fortuito res pereat, contrahens ad nihil tenetur, secluso pacto, aut mora culpabili.
- VI. Qui non potest in navi, imminente naufragio, res suas simul, & alienas conservare, quandonam debet suas potius projicere, quam alienas?

I. Diximus cum de Restitutione, neminem per se loquendo sub gravi teneri ad restitutionem, nisi ex

culpa Theologica gravi, idest ex peccato mortali. Notavimus tamen, aliquando peccatum mortale committi per culpam juridicam latam, aliquando per levem, aliquando per levissimam; Est autem culpa juridica lata omissio illius diligentiae, cautelae, circumspeditionis, quam communiter homines ejusdem conditionis, & professionis adhibere solent, ex leg. *Lata*, ff. de Verborum significatione; Unde si Medicus, verbi gratia, ignorat, quae communiter Medici sciunt, dicitur ignorare ex lata; sic qui librum commodatum relinquit ante fores domus, vel in via publica, dicitur committere culpam latam juridicam; quamvis, si id faciat ex oblivione inculpabili, excusetur a culpa Theologica, eo quod possit stare culpa juridica sine peccato. Culpa juridica levis dicitur omissio diligentiae illius, quam adhibere solent diligentiores, ut si quis librum commodatum relinquat in cubiculo aperto. Culpa levissima juridica dicitur omissio diligentiae, quam adhibere solent diligentissimi; ut si quis librum commodatum claudat in arca, quin manu tentet an arca sit clausa.

H. Quæritur nunc primo, Ex qua culpa teneatur ad restitutionem damni secuti contrahens?

Respondeo distinguendo; nam vel Contractus sunt in utilitatem solius accipientis, ut est commodatum; & tenetur ex culpa levissima, ex leg. *Contractus*, ff. de Regulis juris, quia æquitas postulat, ut maxima in eo adhibeatur diligentia. Excipitur tamen a jure Precarium, quia quamvis sit in utilitatem solius accipientis, ut commodatum, tamen tradens Precarium potest ad libitum illud revocare, quod non habetur in commodato; Unde solum de lata culpa tenetur aliquis ad restitutionem in Contractu Precarii, ut in eodem textu decernitur. Si tamen